

**Załącznik nr 7**

---

## **Wytyczne utworzenia i oznakowania szlaku turystycznego**

## Spis zawartości

<b>ZAŁĄCZNIK NR 7.....</b>	<b>1</b>
<b>1.WPROWADZENIE.....</b>	<b>3</b>
1.1.Zakres wytycznych.....	3
<b>2.UTWORZENIE SZLAKU ROWEROWEGO I PODZIAŁ TRASY.....</b>	<b>3</b>
<b>3.PIKIETAŻ TRASY SZLAKU.....</b>	<b>4</b>
<b>4.OZNAKOWANIE TRASY SZLAKU.....</b>	<b>5</b>
4.1.Wytyczne szczegółowe stosowania znaków z grupy R do oznakowania trasy.....	5
<b>5.OZNAKOWANIE OBIEKTÓW I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH.....</b>	<b>9</b>
5.1.Tablice kierunkowe.....	9
5.2.Tablice informacyjne.....	10
<b>6.RYS. NR 1 – LOKALIZACJA GŁÓWNYCH ATRAKCJI NA OBSZARZE.....</b>	<b>12</b>

## **1. WPROWADZENIE**

Niniejsze wytyczne stanowią załącznik do Programu Funkcjonalno-Użytkowego w celu określenia ogólnych zasad i wymagań związanych z utworzeniem i oznakowaniem szlaku rowerowego i zostały opracowane po weryfikacji projektu koncepcyjnego przebiegu trasy szlaku turystycznego objętego PFU oraz konsultacjach i uzgodnieniach przeprowadzonych z Zamawiającym realizującym komponent inwestycyjny projektu „Aktywna Dolina Rzeki Warty”.

### **1.1. Zakres wytycznych**

Niniejsze wytyczne dotyczą zasad i wymagań dla:

- **Utworzenia szlaku rowerowego i podział trasy**
- **Ujednolicenia pikietażu trasy głównej i łączników**
- **Oznakowania trasy szlaku znakami z grupy R4 ,**
- **Stosowania znaków z grupy R4 do oznakowania trasy (interpretacja zapisów rozporządzeń)**
- **Oznakowania obiektów na trasie i miejsc atrakcji turystycznych**

Wytyczne te należy stosować do projektowania nowych i wprowadzania zmian w istniejących projektach organizacji ruchu dla potrzeb oznakowania odcinków szlaku rowerowego i pieszego objętych PFU.

## **2. UTWORZENIE SZLAKU ROWEROWEGO I PODZIAŁ TRASY**

W ramach niniejszego projektu należy utworzyć szlak rowerowy i piesz na odcinku Wojśławice – Zduńska Wola – Zapolice – Zduńska Wola.

Oznakowanie i podział tematyczny szlaku rowerowego planowanego w ramach niniejszego PFU należy wykonać z uwzględnieniem Planu Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aktywna Doliny Rzeki Warty. Zgodnie z tym planem szlak rowerowy w ramach w/w obszaru podzielony został na 3 odcinki o różnej tematyce:

1. „3 Kultury/3 Religie” – szlak kulturowo-historyczny
2. „Sportowi w naturze” – szlak sportowy
3. „Przyłbice i rogatywki” – szlak patriotyczny

Poszczególne odcinki tematyczne szlaku powinny być oznaczone innymi kolorami ewentualnie innym znacznikiem graficznym.

Dla potrzeb opracowania PFU trasa szlaku podzielona została na cztery odcinki projektowe:

- 1) Odcinek 1: Wojławice – Zduńska Wola – Zapolice – Zduńska Wola
- 2) Odcinek 2: Ul. Piwna – Ul. Paprocka (do zbiornika Kępina)
- 3) Odcinek 3: Dojazd do Punktu Informacyjnego nr 1 i MOR nr 1 na terenie PMOS w Zduńskiej Woli
- 4) Odcinek 4: Łącznik odcinka nr 1 i 2

Dla zachowania spójności i czytelności niezbędne jest wydzielenie z projektowanego układu trasy głównej oraz odpowiednie jej oznakowanie, jak również wypracowanie standardu znakowania trasy głównej i łączników. W przeciwnym przypadku rowerzysta napotykałby na trasie rozgałęzienia jednakowo oznakowane trasy, co mogłoby wprowadzić go w błąd.

Jako "trasę główną" określa się zatem ciągły i nie rozgałęziający się na trasy boczne odcinek szlaku, biegnący przez wszystkie gminy powiatu liczony od miejsca początkowego do końcowego.

Przebieg trasy szlaku został przedstawiony i opisany w części opisowej PFU oraz na planie orientacyjnym w załączniku nr 1.

Do trasy głównej nie są wliczane odcinki o charakterze tras bocznych, łączników i dojazdów do obiektów lub atrakcji położonych wzdłuż szlaku (projektowane do realizacji w ramach inwestycji)

Do oznakowania odcinków trasy należy stosować znaki R-4 z barwnym, liczbowym lub graficznym oznaczeniem szlaku w kolorze zgodnym z podziałem tematycznym szlaku "Aktywna Dolina Rzeki Warty".

Szczegółowy podział trasy na trasę główną oraz odcinki boczne i łączniki z rozdziałem tematycznym zostanie dokonany w dalszym toku prac projektowych na etapie opracowywania dokumentacji projektowej w porozumieniu i w uzgodnieniu z instytucją odpowiadającą za projekt finansowy projektu ADRW.

### **3. PIKIETAŻ TRASY SZLAKU**

Podany w PFU kilometraż trasy poszczególnych odcinków szlaku jest kilometrażem roboczym przyjętym na potrzeby opracowania.

Docelowy kilometraż trasy głównej (początek pikietaża i kierunek jego wzrostu) z podziałem na odcinki boczne i łączniki zostanie określony ostatecznie na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

W przypadku tras bocznych oraz łączników pikietaż liczony jest od miejsca styku z trasą główną. Dla odcinków mających dwa punkty styku (np. przebiegi w mieście Zduńska Wola) lub tras łącznikowych początek zliczania długości trasy (pikietaż 0+000) to miejsce rozwidlenia z trasą główną (na niższym pikietażu trasy głównej) do ich końca.

Na tej samej zasadzie liczony będzie pikietaż odcinków dojazdowych do MOR lub Punktu Informacyjnego (z odniesieniem do pikietaża trasy głównej lub trasy bocznej i łącznika).

## **4. OZNAKOWANIE TRASY SZLAKU**

Do oznakowanie całego szlaku rowerowego należy stosować znaki z grupy R4, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniach Ministrów Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 19 lipca 2013 r. (Dz. U. 2013 poz. 890) i z dnia 24 lipca 2013 r. (Dz. U. 2013 poz. 891). Rozporządzenia te precyzują zasady stosowania i lokalizacji znaków, dając jednocześnie dość duże możliwości rozwiązań indywidualnych.

Poniżej podano przykładowe rozwiązania oznakowania szlaku znakami z grupy R-4. Docelowy rodzaj znaków R-4 stosowanych do oznakowania szlaku głównego zostanie ustalony i uzgodniony z Zamawiającym i Partnerami na etapie opracowywania dokumentacji projektowej. Projekty pozostałych znaków (R-4b, R-4c, R-4d, R-4e) z uwagi na swój indywidualny charakter powinny być sporządzone przez projektantów z wykorzystaniem szablonu pola znaku R4, przekazanego przez Zamawiającego na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Natomiast trasy boczne, łączniki i trasy alternatywne w ramach trasy ADRW znakuje się znakami z grupy R4, ale w odmienny sposób niż trasę główną. Sposób ich oznakowania zostanie uzgodniony na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

### **4.1. Wytyczne szczegółowe stosowania znaków z grupy R do oznakowania trasy**

Do oznakowania trasy głównej oraz łączników należy stosować wytyczne określone w rozporządzeniach wprowadzających znaki R-4, uwzględniając podział na odcinki tematyczne, a także dobre praktyki w zakresie znakowania szlaków rowerowych, nie wykluczone przepisami rozporządzeń.

Rodzaje znaków z grupy R4 stosowanych przy oznakowaniu szlaku rowerowego zgodnie z rozporządzeniem:

- R-4 „informacja o szlaku rowerowym”
- R-4a „informacja o rzeczywistym przebiegu szlaku rowerowego”
- R-4b „zmiana kierunku szlaku rowerowego”
- R-4c „drogowskaz tablicowy szlaku rowerowego”
- R-4d „drogowskaz szlaku rowerowego w kształcie strzały podający odległość”
- R-4e „tablica przeddrogowskazowa szlaku drogowego”



a) znak R-4 z numerem szlaku rowerowego



b) znak R-4 z numerem szlaku rowerowego i jego barwnym oznaczeniem



c) znak R-4 z barwnym oznaczeniem szlaku rowerowego.

*Rysunek 1. Przykłady znaków R-4 stosowanych przy oznakowaniu trasy***R-4a****R-4b***Rysunek 2. Znaki R-4a i R-4b*

Znak R-4b stosowany jest przed skrętem szlaku i przed skrzyżowaniami, na których szlak zmienia kierunek.



Rysunek 3. Znak R-4c

Znak R-4c jest stosowany jako uzupełnienie oznakowania podstawowego (znaki R-4, R-4b), pokazując odległości do kolejnych miejscowości na trasie.



Rysunek 4. Znak R-4d

Znak R-4d jest stosowany jako uzupełnienie oznakowania podstawowego (znaki R-4, R-4b), w celu wskazania kierunku, nazwy i odległości do ważnego miejsca lub obiektu położonego bezpośrednio przy szlaku lub poza nim



Rysunek 5. Znak R-4e

Znak R-4e jest stosowany jako uzupełnienie oznakowania podstawowego, pokazując kierunki i przebieg szlaku w ważnych węzłach komunikacyjnych i umieszcza się go na szlaku rowerowym przed połączeniem dróg lub szlaków rowerowych,

**Przy oznakowaniu trasy szlaku należy zwrócić uwagę w szczególności na:**

- a) Zastosowanie znaku R4 we wskazanej odległości za, a nie przed, skrzyżowaniem (jako potwierdzenie) - w każdym przypadku. Jest on stosowany do potwierdzenia jazdy na wprost, ale w tym przypadku jako potwierdzenie skrętu. Można go połączyć ze znakiem R-4b za skrzyżowaniem po przeciwnej stronie, o ile jest wyraźnie widoczny i czytelny (wyjątek stosowania znaku po przeciwnej stronie kierunku jazdy). Znak R-4 umieszcza się na szlaku rowerowym za każdym połączeniem dróg lub szlaków rowerowych, w tym za przejazdem dla rowerzystów, w odległości od 5 m do 25 m od połączenia dróg lub szlaków rowerowych oraz nie rzadziej niż co 1 km, chyba że na danym odcinku szlaku rowerowego nie ma możliwości kontynuacji jazdy w innym kierunku (rozp. nr 891);
- b) Odpowiednie zagęszczenie znaków R-4. Maksymalne odległości pomiędzy znakami nie powinny przekraczać;
- c) Zastosowanie znaku R-4a we wskazanej odległości przed skrzyżowaniami / zmianami kierunku szlaku (znak R-4a umieszcza się pod innymi znakami kategorii R w odległości od 5 m do 100 m przed połączeniem dróg lub szlaków rowerowych, na którym szlak zmienia kierunek);
- d) Zastosowanie znaku R-4b przed skrzyżowaniem we wskazanej odległości (tylną stronę słupa można wykorzystać jako potwierdzenie przeciwnego kierunku jazdy - znak R4);
- e) Stosowanie znaku R-4b również przy rozwidleniach dróg - zastosowanie znaku R-4 przed rozwidleniem jest frustrujące dla rowerzystów (która droga prowadzi prosto – nie wyjeżdża w bok);
- f) Zamiast znaku R-4b (skręt) przed rozwidleniem można zastosować znak R-4a razem ze znakiem R-4, jednak ekonomiczniej jest zastosować pojedynczy znak R-4b (skręt);
- g) Znaki R-4c i R-4d umieszcza się na szlaku rowerowym przed połączeniami dróg lub szlaków rowerowych, na których istnieje potrzeba wskazania kierunku i odległości do określonej miejscowości lub miejsca na szlaku albo poza nim. Znaki R-4c stosować należy po wyjeździe z MOR lub po większych miejscowościach / rozwidleniach szlaków oraz ich węzłach, za dużymi skrzyżowaniami itp. Nie powinno być ich za wiele. W obszarze administracyjnym większych miast rekomenduje się umieszczenie znaków R-4c, R-4d, R-4e w kilku miejscach o charakterze wizerunkowym, tj. w pobliżu atrakcji turystycznych, centrów miejscowości, węzłów komunikacyjnych, skrzyżowań szlaków itp.
- h) Na znakach R-4c zaznaczać należy jako miejscowość "bliższą" kolejną większą miejscowość lub MOR oraz jako miejscowość "dalszą" - mającej charakter rozpoznawalnej i atrakcyjnej miejscowości turystycznej, mogącej być punktem etapowym (np. Augustów, Sandomierz).
- i) Znak R-4d stosować można do oznakowania MOR-a lub stacji kolejowej, znajdujących się w pobliżu szlaku, a także ważnych miejscowości / atrakcji w pobliżu szlaku.  
*Lista miejsc atrakcyjnych turystycznie wskazanych do oznakowania drogowskazami R-4d znajduje się w tabeli nr 1. Może ona podlegać modyfikacji lecz rekomenduje się uwzględnianie przedstawionej listy.*
- j) Znaki R-4e stosować przed węzłami szlaków w formie rozwidleń z podaniem nazwy/numeru szlaku, dodatkowo oznaczając przebieg trasy głównej. W przypadku



tych znaków szczególnie polecana jest konsultacja z kierownikiem projektu.

Przy drogach rowerowych nie biegnących w ciągu jezdni stosować należy oznakowanie przy drodze rowerowej, a nie jezdni (zwłaszcza dotyczy to strony drogi, po której poprowadzono drogę rowerową). Pamiętać należy o możliwościach umieszczania tych znaków oraz stosowaniu również oznakowania poziomego (malowanego), szczególnie na drogach rowerowych, ich początkach i końcach.

## 5. OZNAKOWANIE OBIEKTÓW I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

W celu nadania trasie odpowiedniej rangi szlaku przewiduje się oznakowanie obiektów i atrakcji turystycznych położonych na trasie lub w ich sąsiedztwie. W skład powyższego oznakowania wchodzić będą:

- drogowskie kierunkowe – znaki R-4c ustawione w ramach organizacji ruchu na trasie szlaku stanowiące jego uzupełnienie
- tablice informacyjne – sytuowane na terenie obiektu lub miejsca atrakcji

### 5.1. Tablice kierunkowe

**Znaki kierunkowe** – o wymiarach min. 400x200mm ustawiane w ramach organizacji ruchu na trasie szlaku wskazujące kierunek do ciekawych miejsc nie znajdujących się bezpośrednio przy szlaku z odpowiednio oznaczonym kolorem tematycznym i odległością do miejsca oraz jego nazwą. Znaki te należy umieszczać dla obu kierunków szlaku rowerowego.

Projekty indywidualne tablic kierunkowych, należy uzgodnić z Kierownikiem projektu na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Zestawienie miejsc przewidzianych do oznakowania tablicami kierunkowymi na trasie szlaku przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wykaz miejsc do oznakowania znakami kierunkowymi

Lp.	Nazwa tematyczna szlaku	Nazwa miejsca do umieszczenia na tablicy
1.1	„3 Kultury/3 Religie”	Wojśławice (Szkolona Izba Regionalna, Dwór i Pałac w Wojśławicach)
1.2		Rezerwat Jabłeczno
1.3		Rezerwat Wojśławice
1.4		Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w Tymienicach
1.5		Cmentarz Żydowski w Zduńskiej Woli
1.6		Zduńskowolskie Centrum Integracji „Ratusz” w Zduńskiej Woli
1.7		Brama na ul. Sieradzkiej w Zduńskiej Woli
1.8		Kościół Ewangelicko-Augsburski w Zduńskiej Woli
1.9		Kościół Chrześcijan Baptystów w Zduńskiej Woli
1.10		Bazylika Mniejsza p.w. Najświętszej Maryi Panny w Zduńskiej Woli

1.11		Park Miejski im. Stefana Żółtnickiego w Zduńskiej Woli
1.12		Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola
1.13		Dom urodzenia św. Maksymiliana Kolbe w Zduńskiej Woli
1.14		Domy Tkaczy w Zduńskiej Woli
1.15		Skansen Lokomotyw w Zduńskiej Woli
2.1	„Sportowi w Naturze”	Łądownisko Paralotni w Strońsku
2.2		Punkt widokowy w Strońsku
3.1	„Przyłbice i rogatywki”	Miejsce pamięci w lesie na Porębach
3.2		Bunkry w miejscowości Piaski
3.3		Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki
3.4		Rezerwat Korzeń
3.5		Bunkry wojenne z 1939 r. na linii obrony Strońsko-Beleń – miejscowość Beleń
3.6		Kościół parafialny p.w. św. Urszuli i 11 Tysięcy Dziewic w Strońsku
3.7		Cmentarz w Strońsku (kwatery żołnierzy polskich z 1939 r.)
3.8		Jesion wyniosły w Strońsku

## 5.2. Tablice informacyjne

**Tablice informacyjne** – duże o powierzchni ponad 1,0 m<sup>2</sup>, wraz z metalowym stelażem pod tablicę, ustawione we wskazanych miejscach, zawierające przebieg szlaków oraz informację o miejscu i zabytkach.



Rysunek 6 Przykładowy wzór tablicy informacyjnej na przykładzie tablic stosowanych na trasie greenvelo

Projekty indywidualne tablic informacyjnych, zostaną przekazane przez Inwestora na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

Układ konstrukcyjny stelaża pod tablicę zostanie zaprojektowany przez Wykonawcę na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.

W poniższej tabeli podano wykaz obiektów i miejsc w których należy usytuować tablicę informacyjną.

Tabela 2. Wykaz obiektów i miejsc do oznakowania tablicami informacyjnymi

<b>Lp.</b>	<b>Nazwa miejsca / obiektu</b>
<b>1</b>	Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Zduńskiej Woli – MOR 1
<b>2</b>	ul. Getta Żydowskiego teren przy Powiatowym Urzędzie Pracy – MOR 2
<b>3</b>	Korczew - MOR 3 (Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny w Korczewie)
<b>4</b>	teren Zespołu Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach – MOR 4 (Szkolona Izba Regionalna, Dwór i Pałac w Wojsławicach)
<b>5</b>	Piaski (w środku) – MOR 5 (bunkry w miejscowości Piaski)
<b>6</b>	Piaski (na końcu) – MOR 6 (Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki)
<b>7</b>	Strońsko Park Wiejski – MOR 7 (Kościół parafialny p.w. św. Urszuli i 11 Tysięcy Dziewic w Strońsku, cmentarz w Strońsku, Park Wiejski)
<b>8</b>	Zapolice teren Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu – MOR 8 (Nadwarciańskie trasy Nordic Walking )
<b>9</b>	Zalew Kępina w Zduńskiej Woli
<b>10</b>	Bunkry wojenne z 1939 r. na linii obrony Strońsko-Beleń – miejscowość Beleń